

Yabancılara Türkçe Öğretimi Kapsamında Piktes'in Değerlendirilmesi: Bursa İli Örneği¹

Ömer TURAN²

Ömer SOLAK³

Öz

Bu araştırmada Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu projesinin dil öğretimi kapsamında bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji (olgubilim) araştırması ile yürütülmüştür. Araştırmaya Bursa ilinde PIKTES projesinin uygulandığı Yıldırım, Osmangazi, Gürsu ve Kestel ilçelerinde bulunan okullarda proje kapsamında görev yapan 38 Türkçe öğretmen katılmıştır. Bu çalışmada araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak veriler toplanmıştır. Elde edilen verilerden katılımcıların görüşleri betimsel analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda proje kapsamında görev alan Türkçe öğretmenlerinin yabancılara Türkçe eğitimi konusunda (çoğunlukla) eğitim aldıkları görülmüştür. Proje kapsamında oluşturulan sınıf düzeylerinin 2020 yılından sonra uygulanan uyum sınıflarıyla birlikte Suriyeli öğrencilerin okul ortamına ve arkadaş çevresine daha hızlı bir şekilde uyum gösterdiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca PIKTES'in ve göçmenlere Türkçe öğretiminin geleceği açısından olumlu gelişmeler yaşanması için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: PIKTES, Yabancılara Türkçe Öğretimi, Suriyeli Çocukların Eğitimi

¹ Birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² MEB, Öğretmen omerturan2005@gmail.com ORCID: 0000-0002-0826-9026.

³ Prof.Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, omersolak@yahoo.com. ORCID:0000-0001-5816-4241

Kaynak gösterme: Turan, Ö. ve Solak, Ö. (2023). Yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında Piktes'in değerlendirilmesi: Bursa ili örneği. *Aydın TÖMER DİL Dergisi*, 8(2), 331-358.

Geliş tarihi: 18.04.2023 – Kabul tarihi: 30.08.2023

DOI:10.17932/IAU.TOMER.2016.019/tomer_v08i2006

Evaluation of Piktes in the Scope of Teaching Turkish to Foreigners: The Case of Bursa Province

Abstract

In this study, an evaluation of the project of integration of Syrian children into the Turkish education system was made within the scope of language teaching. This study was carried out with phenomenology research, which is one of the qualitative research designs. 38 Turkish teachers working within the scope of the project participated in the research in schools in the districts of Yıldırım, Osmangazi, Gürsu and Kestel, where the PIKTES project was implemented in Bursa. In this study, data were collected using semi-structured interview forms created by the researcher. The opinions of the participants from the obtained data were analyzed by content analysis method. As a result of the research, it was seen that the Turkish teachers who took part in the project received training (mostly) on Turkish education for foreigners. It has been concluded that the class levels created within the scope of the project, together with the integration classes implemented after 2020, the Syrian students adapt more quickly to the school environment and their friends. In addition, suggestions were made for positive developments in terms of the future of PIKTES and Turkish teaching to immigrants.

Keywords: *PIKTES, Teaching Turkish to Foreigners, Education of Syrian Children*

Giriş

Göç, insanlık tarihinin her aşamasında var olan bir olgudur. Ekonomik, siyasi, toplumsal, terör vb. nedenlerle hem ülke içinde hem de ülkeler arasında gerçekleşmektedir (Özkan, 2019). Küreselleşen dünyada yaşanan iç savaşlar, açlık vb durumlar genel olarak göç durumlarını ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda dünya çeşitli göç dalgalarına maruz kalırken Türkiye 2011 Suriye kriziyle birlikte tarihinin en büyük göç dalgasına maruz kalmıştır (Doğan, 2019). 2011 Mart ayında Suriye’de patlak veren iç çatışmalarla Suriyeliler Türkiye sınırına gelmiştir. Türkiye ise bu insani krize karşı uygulamış olduğu “açık kapı” politikasıyla milyonlarca Suriyeli göçmen ülkemize giriş yapmıştır. İlk aşamada kamplarda, çadır kentlerde barındırılan Suriyeliler zamanla ülke içinde mesken edinin yerleşmeye başlamışlardır. Göç İdaresi Müdürlüğü (GİM, 2023) verilerine göre ülkemizde resmî kayıtlı 3 milyon 325 bin Suriyeli bulunmaktadır. Türkiye öncelikle İçişleri Bakanlığının yürürlüğe koyduğu Yabancıları Koruma Kanunu ile ülkemizdeki Suriyeli misafirlerin konumunu yasal bir statüye sokarak Geçici Koruma adı altında tanımlanmıştır. Bu kanunla ülkemizdeki geçici koruma altındaki Suriyelilerin resmi olarak tüm vatandaşlık hizmetlerinden insani boyutlarda faydalanması gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte bu göç dalgasına maruz kalan ve kırılğan bir yapıda bulunan eğitim çağındaki çocukların durumu daha da büyük bir önem arz etmiştir. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBGOM,2023)’nin 2022 verilerine göre ülkemizde 730 bin eğitim çağındaki Suriyeli göçmen vardır. Bu çocukların en temel ihtiyacı olan eğitim olanaklarına erişim sağlaması için de MEB, STK’lar, dernekler ve AB birçok proje geliştirmiş ve geçici koruma altındaki eğitim çağındaki çocuklara gerekli imkânları sunmuşlardır. Bu çocukların, üreten ve ortama pozitif bir katkı sunan, topluma tehdit oluşturmamaları ve suça karışmamaları gerekmektedir. Bu sebeple ülkemizde devlet okullarında eğitim görmekte olan geçici koruma altındaki bu çocukların eğitimlerinin iyileştirilmesine yönelik stratejiler ve politikalar üretilmesi gerekmektedir (İmamoğlu ve Çalışkan, 2017). Ayrıca Türkiye’deki geçici koruma altındaki Suriyelilerin en temel haklarından biri olan eğitim hakkına kavuşmaları, göçle birlikte doğan problemlerin çözümüne ve travma sonrası sorunlu çocukların gelişimine destek olması açısından önem arz etmektedir (Serin ve Paslı, 2021). Sonuçta Türkiye topraklarında ikamet eden Suriyeli

göçmenlerin yarısına yakın bir oranı çocuk ve gençlerden oluşmaktadır (Uzun ve Bütün, 2015). Bu nedenle çocukların eğitime erişimini sağlamak amacıyla bir proje yürürlüğe girmiştir: PIKTES (Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi). 2016 yılının Nisan ayından sonra FRIT denilen mali yardım programıyla toplam 3 milyar Euro bütçeli proje hem AB hem de üyelerin katkılarıyla finanse edilmiştir ve edilmeye devam etmektedir. PIKTES, şu an itibariyle ülkemizde Suriyeli geçici koruma altında bulunanların yoğun olarak yaşadığı 26 ilde uygulanmaktadır. Bu araştırma da geçici koruma altında yaşayan Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı ve Marmara Bölgesinde İstanbul'dan sonra en çok Suriyelinin bulunduğu Bursa ilinde bu projenin etkilerinin incelenmek için yapılmıştır. GİGM (2021), verilerine göre Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı yerler arasında Marmara Bölgesinde İstanbul'dan sonra Bursa ili 179 bin kişi ile 2. sırada yer almaktadır. Bu bağlamda proje kapsamında dil eğitimi, Geçici Koruma Altındaki bireylerin uyumu için en temel yardımdır. Bu durum da Türkçe öğretimine öncelik kazandırmıştır.

Bursa Genelinde Suriyelilerin Durumu

Bursa, Türkiye'de Suriyeli nüfusun yoğun olarak yaşadığı yerlerden biridir. Tarihi ve sosyokültürel benzerliklerinden ötürü bu bölgeyi tercih ettiklerini ifade eden Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı yer ise Osmangazi ilçesinin yedi mahallesini kapsayan Çarşamba semtidir. Bu semt adeta küçük bir Suriye'yi andırmaktadır(enbursa.com). İş piyasasının yüzde 25'nin tarım üzerinden gerçekleştiği ülkemizde dönemlik işçi göçünün önemli yerlerinden biri ve Marmara Belediyeler Birliği üyesi olan Bursa, tarıma dayalı sanayi merkezinden biridir. Bursa ilimiz tarımda Balıkesir ve Çanakkale'yle birlikte en büyük paya sahip iller arasında bölge düzeyinde ilk sırada yer almaktadır. Sanayi işletmelerinin büyük bir bölümünün yer aldığı (%41) Marmara Bölgesinde İstanbul ilinden sonra yaklaşık üç milyon yüz bin kişiyle en fazla nüfusa sahip il ve ülke nüfusunun %3,7'sine, bölge nüfusunun ise %11'sine ev sahipliği yapmaktadır. Geçmişten bu yana özellikle Balkanlardan gelen göç akınlarına konuk olan Bursa 23 Aralık 2020 tarihi itibariyle geçici koruma altındaki Suriyelilerin dağılımında Türkiye'de ilk 10; Marmara Bölgesi ölçeğinde de 1. sırada yer almaktadır (Kaya, Weidinger, ve Elmas, 2020). İş yerleri, iletişim, kültür büyük çoğunlukla Suriyelilerin yaşam kültürünün yansımalarıdır (enbursa.com,

2020). İl Göç İdaresi'nin 2021 Nisan verilerine göre Bursa, Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı yerler açısından Batı'da İstanbul'la birlikte ilk iki sırada yer almaktadır.

PIKTES

PIKTES, ülkemizdeki geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine adapte olması amacıyla MEB tarafından koordine edilen bir projedir. Projenin mali bütçesi AB tarafından kısa adı FRIT olan Türkiye'deki Sığınmacılar için Malî Yardım Programı çerçevesinde hibe yöntemiyle karşılanmıştır. 3 Ekim 2016 başlayan proje şu an 26 ilimizde devam etmektedir. 2018 Aralık ayında ikinci (2.) fazına başlayan proje hâlâ devam etmektedir. (PIKTES, 2021). Bu Projenin faaliyete geçirilmesine olanak tanıyan FRIT mali yardım programı, göçmenlere ev sahipliği yapan ülkelere mali destek sunmayı hedeflemiştir. (Türkiye'deki Sığınmacılar için Malî Yardıma ilişkin Birinci Yıllık Rapor, 2017: 4). Bu bağlamda AB, Suriyeli göçmenlerin devletlerden beklediklerini göz önünde bulundurarak Türkiye'nin de bulunduğu ülkelerdeki göçmenlere yönelik destek faaliyetlerinde finansal yardım konusunda taahhüt vermiştir. Söz konusu bu destek beyanı, 2016 yılının Mart ayından itibaren FRIT adı verilen mali yardım programı ile belirginlik kazanmıştır. Bu çerçevede, bütçesi toplam 3 milyar euro olan proje sözleşmeleri imzalanmıştır. Bahsi geçen programın mali bütçesi hem AB hem de üye ülkelerin katkılarıyla ilerlemektedir (AB Komisyonu, 2017).

PIKTES'in amacı Suriyelilerin ülkemizdeki eğitim olanaklarına kavuşmalarını sağlamak ve sosyal entegrasyonlarını hızlandırarak sürece katkı sunmaktır. Şu an itibariyle bu projeden sadece ilkökul 3. Sınıf düzeyinde öğrenciler uyum sınıfları adı altında faydalanmaktadır. 5-6-7 ve 8. Sınıflarda okul derslerine katkı sunmak amacıyla Telafi Eğitim Programı uygulanmasına devam edilmektedir.

Projenin Hedefleri, Faaliyetleri ve Beklenen Çıktıları

- PIKTES projesinde Suriyeli Sığınmacıların Eğitime Erişmesi
- PIKTES öncesi Suriyeli Sığınmacı Çocuklara Yönelik Eğitim Çalışmaları
- Proje kapsamında Suriyeli Çocukların Türkçe Öğretim Faaliyetleri

- Sığınmacı Çocukların Dil Engeli ve PİKTES çalışmaları
- PİKTES kapsamında dil öğretimi için kullanılan materyal ve kitapların durumu
- Bursa genelinde PİKTES'in durumu
- PİKTES projesinin Suriyeli Sığınmacılar Türkçe öğretimi açısından Değerlendirilmesi

Araştırma Sorusu

Bursa ilindeki Suriyeli sığınmacı çocukların PİKTES projesi kapsamında görev alan Türkçe öğretmenlerinin, toplumsal uyum ve entegrasyon konusunda uyum sınıflarında dil öğretiminde öğrencilerin karşılaştıkları güçlüklerle yönelik görüşleri nelerdir?

Alt Sorular

1. PİKTES projesinde dil öğretimini destekleyen ve zorlaştıran hususlara yönelik öğretici görüşleri nelerdir?
2. Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili öğreticiler herhangi bir eğitim veya seminer aldılar mı?
3. Öğreticilerin sınıflarında en çok hangi dil becerisinin öğretiminde zorlandıklarına yönelik görüşleri nelerdir?
4. Proje kapsamında çalışan Türkçe öğreticilerinin PİKTES'in devamlılığı hususunda görüşleri nasıldır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırmanın amacı ve soruları, hangi araştırma deseninin kullanılması gerektiğini belirleyen en önemli faktörlerdendir. Bu nedenle, çalışmanın amacına ve sorularına uygun olan nitel araştırma geleneklerinden fenomenoloji araştırma deseni (olgubilim) kullanılmıştır. Fenomenoloji araştırma, günlük hayatta farkında olduğumuz fakat derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanarak (Yıldırım ve Şimsek, 2006), tecrübelerimizi ve kendi dünyamızdaki bu tecrübelere yüklediği-

miz anlamı ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Titchen ve Hobson'tan akt. Yılmaz, 2016). Olgubilim olarak da adlandırılan bu araştırma deseninde, olgu ile ilgili bilgiler elde etmek için bireylerin deneyimlerinden yararlanan bir araştırma yöntemidir. Olgubilimin oldukça fazla uygulama biçimi bulunmasına rağmen her birinde öznel deneyime öncelik verilmektedir (Kocabıyık, 2015). Çalışmada proje kapsamında çalışan Türkçe öğretmenlerinin deneyimledikleri dil öğretimiyle ilgili veriler hazırlanan görüşme formlarıyla toplanıp analiz edilmiştir.

Araştırma için gerekli etik kurul izni, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (17.02.2022 tarih ve 04/10 sayılı kararı) alınmıştır.

Çalışma Grubu

Bursa ili Yıldırım, Gürsu, Kestel ve Osmangazi ilçelerindeki PIKTES projesini uygulayan MEB'e bağlı okullarda görevli PIKTES öğretmenlerinden oluşmaktadır. Bu araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, bir araştırmada gözlem birimleri belirli niteliklere sahip kişiler, durumlar, nesnelere veya olaylardan meydana getirilebilir ve bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler örnekleme olarak alınabilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2018). PIKTES projesinin uygulandığı okullarda Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflara giren Türkçe öğretmenleri bu katılımcıların belirlenmesinde kullanılan ölçüttür. Bahsi geçen çalışmada belirlenen ilçelerde her okulda 1 PIKTES öğretmeni olmak üzere 75 okulda çalışan 75 öğretmeninden 38'ine ulaşılmıştır. Görüşme soruları GoogleForms aracılığıyla gönderilmiş ve 38 öğretici formu doldurmuştur.

PIKTES projesinde görev alan Türkçe öğretmenlerinin demografik bilgilerine ait frekans dağılımlarını gösteren tablolar aşağıda verilmiştir:

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Cinsiyet	F	%
Erkek	10	26,3
Kadın	28	73,7
Toplam	38	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya 38 PIKTES öğreticisi katılmıştır. Bu öğretmenlerden 28 tanesini kadın, diğerlerini ise erkekler oluşturmaktadır.

Tablo 2. *Katılımcıların branş bilgileri*

Bölüm	F	%
Türkçe Öğretmenliği	10	26,3
Edebiyat Öğretmenliği	5	13,2
Sınıf Öğretmenliği	21	55,3
Diğer	2	5,3

Tablo 2 incelendiğinde branş olarak sınıf ve Türkçe öğretmenlerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Türkçe öğretmenliğinde 10, sınıf öğretmenliğinden mezun olan katılımcıların sayısı da 21 kişi olarak belirlenmiştir.

Tablo 3. *Piktet'te görev alma süresi*

Görev Süresi	F	%
1 Yıl	1	2,6
2 Yıl	1	2,6
3 Yıl	3	7,9
4 Yıl	29	76,3
5 Yıl	4	10,5

Tablo 3'ten de anlaşıldığı üzere katılımcıların bu projede çalışma sürelerinde, 2016 başlayan proje sürecinden bu yana çalışan öğretmenlerin yüzde 76,3 gibi büyük bir çoğunluğu 4 yıldır PIKTES'te çalışmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada nitel araştırma yönteminin veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme tekniği uygulanmıştır. Görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmacı olarak tarafımda hazırlanan ve uzman görüşüne

sunulan yarı yapılandırılmış “Suriyeli Mültecilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesinin Desteklenmesi (PIKTES) Programı Öğretmen Görüşme Formu” kullanılmıştır.

Yapılandırılmış görüşme soruları 6 (altı) akademisyenimizin desteği ile son şeklini almıştır. Ayrıca görüşme formu iki öğretmene uygulanmış ve alınan yanıtlar doğrultusunda soruların açık ve anlaşılır olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmada yapılandırılmış görüşme formu Bursa Piktес projesinde görev almış 38 öğretmenle yazılı görüşme formu aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma öncesinde Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi etik kurul onayı ve Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğünden araştırma izni alınmıştır. Araştırma verileri, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Bursa ilinde PIKTES projesinin uygulandığı en çok okullara sahip Osmangazi, Yıldırım, Kestel ve Gürsu ilçelerinde proje kapsamında görev yapan 71 PIKTES öğreticisine ulaşılmış fakat gönüllü olarak görüşmeye 38 öğretici katılmıştır. Toplanan görüşme formları gerekli ön okumalardan sonra bilgisayar ortamına aktararak düzenlenmiş ve veri analizine tabi tutulmuştur.

Verilerin Analizi

Nitel veri analizlerinde esas gaye, sosyal realitenin içerisinde gizli bir şekilde bekleyen verilerin açığa çıkartılmasıdır. Bu süreçte araştırmacı kendi kişisel görüş ve çabasını işe koşmakta ve toplumsal gerçekliği tümevarımcı bir yöntemle ele almaktadır (Özdemir, 2010). Bu çalışmada elde edilen verilerin analizi için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, farklı veri toplama teknikleriyle toplanmış verilerin daha evvelden belirlenmiş konu içeriklerine göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu kişilerin görüşlerini etkileyici bir şekilde yansıtabilmek amacıyla direk alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Betimsel analizde esas amaç toplanan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Araştırmaya katılan Piktес öğretmenleri PÖ1, PÖ2, ... PÖ38 şeklinde gruplandırılarak yanıtlar

tek tek incelenmiştir. Demografik veriler ise IBM SPSS istatistik programına işlenmiş, elde edilen verilerin analizleri tablolara yansıtılmıştır.

Araştırma Bulguları

Bu bölümde 38 Piktes öğreticisinin (PÖ) görüşme formlarından elde edilen veriler soru sıralarına göre tablolar halinde açıklanarak verilmiştir.

Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili herhangi bir eğitim veya seminer aldınız mı?

Tablo 4. *Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi ile ilgili seminer veya eğitim almaya ilişkin bulgular*

Evet/Hayır	F	%
Evet	35	92,1
Hayır	3	7,9

Tablo 4 incelendiğinde 38 öğreticiden 35'nin Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili herhangi bir eğitim veya seminer aldığı ortaya çıkmıştır.

Piktes projesinde dil öğretimini destekleyen ve zorlaştıran hususlar nelerdir?

Tablo 5. *PİKTES projesinde dil öğretimini destekleyen ve zorlaştıran hususlara yönelik öğretici görüşleri*

Görüşler	F	%
Destekleyen hususlara değinenler	6	16,2
Zorlaştıran hususlara değinenler	29	81,6

Tablo 5’te görüldüğü üzere proje kapsamında dil öğretimini destekleyen ve zorlaştıran hususlara yönelik katılımcı görüşlerine bakıldığında ilginçtir ki, katılımcıların büyük bir çoğunluğu projenin zorlaştıran, dezavantajlı durumlarına değinmiştir. Zorlaştırdığını öne süren katılımcıların genellikle, sınıf düzeylerinin uygun olmaması, alfabe farklılıkları, veli ilgisizlikleri, okul idaresinin bakışı, materyal yetersizliği, okul, veli ve öğrenci iletişimsizliği, Türkçenin öğrenilmesinin öğrenciler tarafından erekli görülmediği, çocukların eve gelir getiren işlerde çalıştırılması, öğrenci davranış problemleri gibi sorunlara değinmişlerdir. Projenin destekleyici yönüne değinenlerin de genellikle Suriyeli çocukların proje kapsamında Türk çocuklarla aynı sınıf ortamında bulunmalarının uyum sürecine olumlu katkı sağladığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

PÖ9, “Destekleyen husus yok denebilir. Zorlaştıran hususlar ise materyal azlığı, öğreticilere verilen eğitimlerde öğreticilere teorik bilgiler verilmesi. Çünkü uygulamaya dökülemeyen bilgiler havada asılı kalıyor. Bütün her şeyden öğreticilerin sorumlu tutulması. Düzensizlik. Kitaplar genelde yıl sonunda gelir mesela. Ve daha sayamayacağım kadar sorun.”

PÖ7, “Zorlaştıran çok etken var; hakkımızda ön yargı var, saygı, değer, önem verilmiyor, idare sahip çıkmıyor, sınıfımız yok, idarenin inisiyatifine bırakıyoruz, program ve düzen, diğer öğretmenler gibi değer görmüyoruz, sahip çıkılmıyor, psikolojik mobbinge maruz kalıyoruz bunlar psikolojik olarak çok etkiliyor. Lütfen bunlar artık son bulsun.”

PÖ34, “Farklı bir dil olmasından dolayı iletişim sorunları veli, aile, öğrenci ile yaşanabiliyor. Ailelerin genel olarak isteksiz tavırları, ekonominin eğitimden önce gelmesi nedeniyle öğrencilerin bazılarının çalışması.”

PÖ8, “En önemlisi istek... Bazı çocuklar ve aileleri dil öğretimini gerekli görmüyorlar. İkincisi ise sosyal uyum. Çok hırçın ve eğitime kapalı çocuklar var. Uyum sınıfları bu durumu daha da kötü hale getirdi.”

PÖ26, “Uyum sınıfı açılması zorlaştırdı. Çünkü farklı seviyedeki öğrenciler aynı sınıfta. Sadece 3. Sınıflara ders veriyoruz ama öğrencinin seviyeleri farklı. Zor oluyor. Okuma bilen bilmeyen aynı sınıfta.”

PÖ25, “Türk öğrencilerle aynı sınıfta olmak dil gelişimini destekliyor. Uyum sınıfında ise homojen bir durum var o yüzden dil gelişimini zorlaştırdığını düşünüyorum”

En çok hangi dil becerisinin öğretiminde zorlanıyorsunuz? Nedenleriyle açıklar mısınız?

Tablo 6. Proje kapsamında en çok hangi dil becerisinin öğretiminde daha çok zorlandığına ilişkin öğretici görüşleri

Görüşler	F	%
Konuşma	9	22,3
Yazma	12	30,7
Okuma	8	20,1
Dinleme	4	10,5

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin Türkçenin öğretiminde Türkçe temel dil becerilerinde en fazla yazma becerisinde zorlandıklarını görüyoruz. Daha sonra sırasıyla konuşma, okuma ve dinleme becerileri gelmektedir. Bu hususta bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

PÖ8, “Konuşma ve yazmada. Çocuklar Türkçe'nin kurallarını öğrenmede zorlanıyorlar. Özellikle ekler kafalarını karıştırıyor. Kişi ekleri veya zaman ekleri sürekli karıştırılıyor. Eksik konuşup eksik yazıyorlar ama zaman içinde gideriliyor.”

PÖ7, “Yazma ve okuma, yazma da çok zorlanıyorum çalışmıyorlar, tekrar etmiyorlar veliler gereken desteği göstermiyor. Dil aile yapısı farklı olduğu için mantığı kavrayamıyorlar.”

PÖ38, “Konuşma becerisi. Süreklilik istediği için evlerde aileler sürekli Arapça konuştuğu için hiç bilmeyen öğrenciyle en çok zorlandığımız alan.”

PÖ26, “Yazma konusunda zorluk oluyor. Arapça gibi aradaki sesli harfleri yazmıyor öğrenci”

PÖ22, “Yazma. Çünkü okulda vakit sınırlı ve evde çocuklar bu konuda yalnız kalıyor.

Bu projenin devamlılığı hakkında neler düşünüyorsunuz?

Tablo 7. *Piktes projesinin devamlılığı hakkındaki öğretici görüşleri*

Görüşler	F	%
Evet, devam etmeli	35	92,8
Hayır, bitirilmeli	3	7,2

Projenin devam etmesi hususunda katılımcıların tamamına yakını “Evet, devam etmeli.” Görüşündedir. Buna ilişkin bazı katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir;

PÖ19, “Ben şu an atansam gitsem dahi bu projenin devam etmesi gerektiğini düşünüyorum. Hatta devlet denetiminde şöyle ki MEB’e bağlı olarak devam etmeli. Sadece Suriyeliler için değil birçok yabancı öğrenci var ülkemizde ve hatta bazı öğrencilerin onlardan daha çok ihtiyacı var. Ben ce Türkiye’nin eksikliği yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimin devlet elince yapılmaması. Bizlere kadro verilip ciddi bir düzenle ve düzenlemeyle bu iş kolu açılrsa eminim şu olduğumuzdan çok daha iyi bir eğitim sistemine sahip olurduk.”

PÖ9, “Proje daha profesyonel şekilde kesinlikle devam etmeli. Çünkü aileler evde sürekli ana dille konuştukları için her gelen yeni nesil sadece Ana dilini bilerek geliyor. Aile ne kadar Türkçe bilirse bilsin çocuk Türkçeyi yalnızca okulda öğreniyor.”

PÖ20, “Öğrencilerin kendinin daha özgür ve ülke dilini öğrenmeleri için devamlılığı gerek çünkü alt yaş grupları çok daha kötü durumda dil konusunda.”

PÖ14, “Kesinlikle devam etmeli. Öğrencilerimizin çok ihtiyacı var.”

Tartışma

Araştırmada ulaşılan bulgulara, PİKTES projesinin uygulandığı Bursa ili merkez ilçelerinde (Yıldırım, Osmangazi, Gürsu ve Kestel) bulunan 32 ilkokulda görev yapan 38 PİKTES öğretmenlerinin görüşleri alınarak ulaşılmıştır.

Bu çalışmada, PİKTES projesinin uygulandığı okulların bulunduğu mahallelerde Suriyeli öğrencilerin okullaşma ve devam durumları değişiklik göstermektedir.

Araştırmanın birinci bulgularına bakıldığında 38 katılımcıdan 32'nin bu projede çalışmadan önce Yabancılara Türkçe Öğretimiyle ilgili herhangi bir eğitime tabi tutulduğu veya bir sertifika programına katıldığını göstermektedir. Bu bağlamda PİKTES projesinde çalışan öğretmenlerin bu eğitimleri almaları sınıflarında öz güvenlerini geliştirmiş ve dil öğretimiyle ilgili temel ilkeleri kavramasına katkı sağlamıştır. Bandura (1997), çalışma sahasıyla bağlantılı istenilen birikime ve ilgili sahada başarılı mesleki tecrübelerle sahip olmanın, kişinin öz yeterlik algısını olumlu yönde etkilediğini dile getirmiştir. Bunun yanı sıra Şahin ve Boylu (2020)'nin Suriyeli öğrencilere ders veren 282 öğretmen ile yapmış olduğu araştırmada, öğretmenlerin önceki mesleki deneyimlerinden dolayı kendine güvenlerinin yüksek seviyede olduğunu saptamıştır.

Proje kapsamında dil öğretimini destekleyen ve zorlaştıran hususlara yönelik katılımcı görüşlerine bakıldığında ilginçtir ki, katılımcıların %86,6 gibi büyük bir çoğunluğu projenin zorlaştıran, dezavantajlı durumlarına değinmiştir. Zorlaştırdığını öne süren katılımcıların genellikle, sınıf düzeylerinin uygun olmaması, alfabe farklılıkları, veli ilgisizlikleri, okul idaresinin bakışı, materyal yetersizliği, okul, veli ve öğrenci iletişimsizliği, Türkçenin öğrenilmesinin öğrenciler tarafından gerekli görülmediği, çocukların eve gelir getiren işlerde çalıştırılması, öğrenci davranış problemleri gibi sorunlara değinmişlerdir. Projenin destekleyici yönüne değinenlerin de genellikle Suriyeli çocukların proje kapsamında Türk çocuklarla aynı sınıf ortamında bulunmalarının uyum sürecine olumlu katkı sağladığı yönünde görüş belirtmişlerdir.

PİKTES kapsamında Gaziantep'te yapılan bir çalışmada ise öğretmenlerin benzer sorunlara değindiği ortaya çıkmıştır. Proje kapsamında görüş bildi-

ren öğretmenler de genel olarak, fiziksel açıdan eksikliklerinin bulunduğunu, çocukların derslerde motivasyonlarının olmadığı, materyallerin yetersizliği, müfredat ve programın bazı nedenlerden verimli kullanılmaması gibi sorunlara değinmişlerdir (Tiryaki & Oğraş, 2020).

Proje kapsamında çalışan öğretmenlerin bu sorunlarla baş etme durumlarında yaşayacakları stres düzeyleri de göz önünde bulundurulduğunda projenin verimli bir şekilde geliştirilmesinin zora gireceğini söyleyebiliriz. Çünkü Bursa ilinde proje kapsamında yapılan bir araştırmaya göre, PIKTES öğretmenlerinin duygusal tükenmişliklerinde orta düzeyde, duyarsızlaşmada yüksek boyutta, bireysel başarısızlık da ise yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadıkları görülmüştür (Küçüksüleymanoğlu & Kurt, 2020). PIKTES kapsamında Mersin ilinde yapılan benzer çalışmada, Suriye uyruklu öğrencilerin Türkçe-Matematik becerilerinin yeterli düzeyde olmadığı, akranlarından büyük öğrencilerin uyum sorunu yaşadıkları, arkadaşlarıyla şiddet içerikli oyunlar oynadıkları, ders materyallerinin yeterli olmadığı, veli ilgisinin yeterli düzeyde olmadığı fakat rehberlik servisindeki hizmetlerden memnun kaldıkları belirlenmiştir. Aynı zamanda öğretmenler, velilerin de aile eğitimlerine katılmaları, Suriyelilerin ayrı sınıflarda bulunmaları, kaynaştırmadan sonra diğer sınıflarla birleştirilmeleri ve yaşça büyük olan öğrencilerin ayrı sınıflarda eğitime tabi tutulmaları hususunda genellikle “Katılıyorum” yönünde görüş bildirmişleridir (Şahin ve Ergül, 2019).

Konya ilinde yapılan benzer bir araştırmada ise PIKTES projesinde çalışan öğretmenlerin yaşadıkları sorunlarla ilgili olarak, öğrencilerin okul dağılımları ve adaptasyon sürecinden geçmeden okullara kaydının gerçekleştirilmesi, dil yetersizliğinden kaynaklı iletişim sorunu, davranış ve hijyen problemleri, disiplinsizlikler, akran iletişimleri, maddî sorunlar, ilgisiz olmaları, kültür farklılıklar gibi sorunlara değinmişlerdir. Ancak bu sorunlara rağmen katılımcıların çoğu Suriyelilerin Türk eğitimine dahil edilmesine yönelik olumlu görüşlerde bulunmuşlardır (Esen, 2020).

Sınıflarında Suriyeli öğrencileri olan ve farklı kentlerde görev yapan 14 sınıf öğretmeni üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, bilhassa Türkçe derslerinde Suriyeli öğrencilerle diğer öğrencileri aynı sınıfta aynı öğretim programını uyguladıklarını, Suriyeli öğrencilerle karşılaşılan sorunları na-

sıl çözebileceklerine yönelik bilgilerinin olmadığı ve yabancılara Türkçe öğretimi hususunda herhangi bir eğitime veya kursa tabii tutulmadıklarından büyük problemler yaşadıkları sonucuna varılmıştır (Bulut, Soysal, & Gülççek, 2018).

Proje kapsamında en çok hangi dil becerisinin öğretiminde daha çok zorlandığına ilişkin öğretici görüşlerinde ise, katılımcıların “yazma ve konuşma” becerilerinde zorlandıkları tespit edilmiştir. Fakat Demirel (2003)’e göre “yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerilerinden en zor gelişeni dinleme becerisidir.” Yargısıyla katılımcıların görüşü bu hususta çelişmektedir (Demirel, 2003, s.90). Ana dili eğitimi ve yabancı dil öğretiminde direkt olarak, sağlıklı, verimli bir iletişimin sağlanması için öğrenciye kazandırılması gereken en temel anlama becerisi dinlemedir (Yaman & Tulumcu, 2016).

Katılımcı görüşleriyle örtüşen bir çalışmada ise, çoğu öğrencinin belirttiği ve öğretmenlerin de fark ettiği gibi yazma becerisi, yabancı dil öğrenen öğrencilerin en çok zorlandığı dört temel beceriden biridir. Yazma becerisinin yabancı dil öğretimi programı içerisinde diğer beceriler kadar yer verilmediği ve ilgili yazma uygulamalarının göz ardı edildiği de gözden kaçırılmamalıdır (Çakır, 2010). Bu bağlamda katılımcı görüşleriyle uyumlu yazma becerilerinin kazandırılması hususunda bu becerilerin kazandırılması öğrencilerin o dili iyi anlayıp kullanabilmeleri açısından önemlidir.

Biçer ve Özaltun (2020), Kilis’te sığınmacı ortaokul öğrencilerine yönelik yapmış oldukları bir çalışmada da Türkçe öğrenme ve okul ortamına uyum hususunda birçok sorun yaşandığını ve dört temel dil becerilerinden de en çok konuşma becerilerinde yetersizliklerin yaşandığını tespit etmiştir.

Benzer bir çalışmada Şahin (2020) de Türkçe öğrenen 45 Suriyeli öğrencinin yazma becerileri bağlamında yazılı sınavları, etkinlik kağıtları ve ev ödevleri üzerinde yaptığı çalışmada 1303 hata tespit etmiş ve hataların çoğunlukla ses bilgisi, dil bilgisi, söz dizimi, sözcük bilgisi ve noktalama kullanımından kaynaklandığı sonucuna varmıştır (Şahin, 2020).

Yazma ve konuşma becerilerinin dışında diğer becerilerin de bir bütünlük içerisinde verilmesi gerekir. Bu mevzuda benzer bir araştırma yapan Kü-

zeci şu sonuca varmıştır:

“Yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisi (konuşma, yazma, dinleme ve okuma) belirli bir yöntemle bir bütünlük içinde verilmelidir. Bu beceriler birbirleriyle paralel bir şekilde geliştirilmeli ve öğretim etkinlik odaklı, öğrencilerin daha aktif olduğu bir tarzda yapılmalıdır (Küzeci, 2007).”

“Ana dili Türkçe öğretimi ve temel dil becerilerinin gelişiminde ortaya çıkan sorunlar” adlı bir çalışmada ise Türkçe derslerinde dört temel becerinin geliştirilmesine gereken hassasiyetin vermediği ve dil bilgisi odaklı bir öğretim metodu tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır (Arslan, 2017). Bu bağlamda yabancılara Türkçe öğretiminde dört temel becerinin geliştirilmesi daha çok ehemmiyet arz etmekte ve eski bir dil öğretim metodu olan dil bilgisel yaklaşımların uygulanmaması Türkçenin öğretilmesinde daha verimli olacaktır. Projenin başlangıcından 31 Mart 2020 tarihine kadar raporlanan bilgiler ışığında 95.529 Suriyeli ve ev sahibi çocuğun ana okuluna kaydedilmiş, 38.203 Suriyeli çocuk ve genç destekleme ve telafi programlarına katılmış, mevcut 2.998 okulun standartlarının iyileştirilmiş, örgün eğitim sistemi dışında Türk dili kursunu tamamlayan binlerce Suriyeli sığınmacı (İstatiksel olarak raporlanamamış) ve sosyal uyum programına katılmış Suriyeli sığınmacılar projeden yararlanmıştı (<https://www.avrupa.info.tr/>, 2020). PIKTES projesinin devamlılığı hakkındaki öğretici görüşlerinde ise projenin devam etmesi hususunda katılımcıların tamamına yakını “Evet, devam etmeli.” Görüşünü bildirerek bahsi geçen 31 Mart 2020 tarihli raporlanan bilgilerle uyumlu davranmışlardır.

Sonuç

Bursa ili; Yıldırım, Gürsu, Kestel ve Osmangazi ilçelerini kapsayan PIKTES projesinin Suriyelilere dil öğretimi açısından değerlendirmesinin yapılması amacıyla yapılan bu çalışmada projenin uygulandığı okullarda çalışan 38 PIKTES öğretmenine ulaşılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme anketiyle veriler Google Forms aracılığıyla elektronik ortamda toplanmıştır. Tek tek görüşme maddeleri incelenerek içerik analizleri yapılmış ve tablolara aktarılarak veriler düzenlenmiştir.

Bu çalışma Bursa gibi büyük bir şehirde projenin uygulandığı okullarla sınırlıdır. Kilis, Mardin, Şanlıurfa, Batman, Siirt gibi kentsel yoğunluğu Bursa'ya nazaran az olan yerlerde uygulanan PİKTES projesiyle farklılık arz edebilir. Projeye ilgili birçok alanda çalışmalar yapılmış fakat batıda İstanbul'dan sonra Suriyeli nüfusun yoğun olarak yaşadığı ikinci şehir Bursa'da bahsi geçen projeye ilgili herhangi bir çalışma yapılmamış olması çalışmanın konu üzerinde önemini göstermektedir. Bursa genelinde uygulanan PİKTES projesinin yabancılara dil öğretimi kapsamında değerlendirilmesini konu alan bu çalışmada araştırma bulgularından hareketle aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

Araştırmanın birinci alt probleminin bulgularına bakıldığında 38 katılımcıdan 35'nin bu projede çalışmadan önce Yabancılara Türkçe Öğretimiyle ilgili herhangi bir eğitime tabi tutulduğu veya bir sertifika programına katıldığını göstermektedir. Bu durum PİKTES projesinde öz güveni yüksek, alana yabancı olmayan öğretmenlerin projeye olumlu bir katkı sağladıkları ve süreci nesnel bir şekilde değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Projenin daha önceleri lise, ortaokul bünyesinde oluşturduğu sınıf düzeylerinin uygun olmadığını ancak proje kapsamında 2020 yılı itibariyle ilkokul 3.sınıf düzeyinde “uyum sınıfları” oluşturulmuş ve öğretmenlerin çoğunluğu bu kapsamda oluşturulan sınıf düzeylerini uygun bulduğunu ifade etmiştir. Uyum sınıfları ilkokul çağındaki 3. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Dil öğretiminde bu yaş grubunun dili daha çabuk kavradığını ve ortama daha çabuk entegre olduğu da çeşitli bilimsel araştırmalarla desteklenmiştir.

Proje kapsamında dil öğretimini destekleyen ve zorlaştıran hususlara yönelik katılımcı görüşlerine bakıldığında ilginçtir ki, katılımcıların büyük bir çoğunluğu projenin zorlaştıran, dezavantajlı durumlarına değinmiştir. Özellikle uyum sınıflarında öğrenci seviyelerinin aynı düzeyde olmaması, bazı okullarda materyal eksiklikleri, sınıfların fiziki ortamları, veli ilgisizliği, dil öğretimi kapsamındaki alfabe farklılıkları ve sorunlu öğrenci davranışları dile getirilen başlıca sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Projenin avantajlı, olumlu yönüne değinen katılımcıların ortak görüşünde ise, Suriyeli çocukların proje kapsamında Türk çocuklarla aynı okul ortamında bulunmalarının uyum ve entegrasyon sürecine olumlu katkı sağladığı yönünde görüşlerde bulunmuşlardır. Projedeki bu sorunların dil

öğretimini zorlaştırdığını ve proje çıktılarında ortak bir sonuca varılamayacağını söyleyebiliriz. Proje bu açıdan gerekli maddi imkanları sağladığından projenin uygulandığı okullarda idareciler, il ve ilçelerde de koordinatörler aracılığıyla sorunların çözümüne yönelik bir adım atılmasının gerekliliği karşımıza çıkmaktadır. Ancak genel olarak projenin dil öğretimini destekleyen ve bu hususta entegrasyon sürecini hızlandırdığını da göz ardı etmemek gerekir: Suriyelilerin yoğun olarak bulunduğu İstanbul ilinin Fatih semtinde yapılan bir araştırmada Suriye uyruklu öğrencilerin günlük yaşamlarını devam ettirecek düzeyde Türkçe bilmemeleri okuldaki öğretmenlerle, akranlarıyla iletişime geçememeleri, okul kültürüne uyum sağlayamama, derslerde başarısızlık, okula gelme isteklerinin olmaması, devamsızlıkların artması ve bu süreçlerden sonra da okulu terk etme gibi bir çok problemi de beraberinde getirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Şahin ve Şener, 2019).

Proje kapsamında en çok hangi dil becerisinin öğretiminde daha çok zorlandığına ilişkin öğretici görüşlerinde ise, katılımcıların yazma ve konuşma becerilerinde zorlandıkları tespit edilmiştir. Dört temel dil becerilerinden en zor olanı dinleme becerisidir. Bu bağlamda çocukların dinlediklerini anlamaması diğer tüm becerileri olumsuz etkilemektedir. Bunun yanı sıra alfabe farklılıklarından kaynaklı yazım şekillerinden ötürü yazma becerilerinin kazandırılması da zorlaşmaktadır. Öğretmenlerin anlama düzeyini kelime hazinesini geliştirerek ilerletmeleri, belli bir metot izleyerek dört temel beceriyi dengeli bir şekilde öğrenci merkezli bir yaklaşımla ilerleyerek zorlandıkları yazma ve konuşma becerilerinde iyileşmelere katkı sağlayabilecektir.

Son olarak projenin devam etmesi hususunda olumlu görüşler bildiren katılımcıların özlük haklarının iyileştirilmesi projeden daha çok verim alınması açısından önem arz etmektedir. Projenin değerlendirilmesi hususunda genellikle özlük haklarına değinen katılımcıların görev yaptıkları okul idarelerince de gereken değer kendilerine verilmesi konusunda görüş bildirmişlerdir. Özlük hakları iyileştirilen, idarece değer verildiklerini hisseden öğretmenlerin mutlu bir tabloyla sınıflarındaki göçmen ailelerin, uyum sorunu yaşayan çocuklara daha verimli olacağı gerçeğini de gözden kaçırmamamız gerektiğini bilmeliyiz.

Öneriler

PIKTES projesinin daha verimli olabilmesine yönelik için birkaç öneri:

1. Projede öğretmenlerin özellikle yazma becerilerinde zorlanması ve materyal eksikliklerini gidermesi için materyal geliştirme ve yazma becerilerinin geliştirilmesi üzerine alan uzmanları tarafından eğitimler verilmesi projeyi daha etkin kılacaktır.
2. Projenin uygulandığı okullarda, okul idarecilerinin proje kapsamında çalışan öğretmenlere ayrımcı yaklaşımlardan kaçınılması, motive edici, değer verici bir tarzda iletişimde olmaları proje işleniş sürecine büyük katkı sağlayacağını umuyoruz.
3. Proje kapsamında öğretmenlere sorulan “projeyi destekleyen ve zorlaştıran hususlar” başlığı altında bazı öğretmenlerin özlük haklarının iyileştirilmesi hususuna değinmelerine binaen bu kapsamda çalışan öğretmenlerin özlük haklarının gözden geçirilip iyileştirilmesi projenin daha verimli bir şekilde devam etmesine katkı sağlayacaktır.

Etik Bildirimi

Araştırma için gerekli etik kurul izni, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (17.02.2022 tarih ve 04/10 sayılı kararı) alınmıştır.

Çıkar Çatışması

Çalışmada çıkar çatışmasına yol açacak herhangi bir husus bulunmadığını beyan ederiz.

Kaynakça

- [1] AB Komisyonu. (2017). *Türkiye'deki Sığınmacılar İçin Mali Yardıma İlişkin Birinci Yıllık Rapor*.
- [2] Anşin, S. (2006). Çocuklarda Yabancı Dil Öğretimi. *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* (6), 9-20.
- [3] Arslan, M. (2017). Ana Dili Olarak Türkçe Öğretimi ve Temel Dil Be-

cerilerinin Gelişiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Asos Journal*, 5(46), 63-77.

[4] Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. New York: Freemanand Company.

[5] Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler. *Türkiyat Araştırmaları* (1).

[6] Biçer, N. (2017). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Ana Dilinin Etkisi. *TurkishStudies*,12(14),4158.doi:http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11704

[7] Biçer, N., ve Demir, S. (2021). Suriyeli Öğrencilere Yönelik Türkçe Öğretiminde Materyal Kullanımı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (19), 1-19. doi:10.29000/rumelide.751949

[8] Biçer, N., ve Kılıç, B. S. (tarih yok). Suriyeli Öğrencilere Türkçe Öğretmek İçin Kullanılan Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 649-663.

[9] Biçer, N. & Özaltun, H. (2020). Sığınmacı Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dil Becerilerine ve Okula Uyum Süreçlerine İlişkin Suriyeli ve Türk Öğrencilerin Görüşleri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8 (23), 348-364. DOI: 10.33692/avrasyad.668251

[10] Bulut, S., Soysal, Ö. K., ve Gülçiçek, D. (2018). Suriyeli Öğrencilerin Türkçe Öğretmeni Olmak: Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1210-1238.

[11] Çakır, İ. (2010). Yazma becerisinin kazandırılması yabancı dil öğretiminde neden zordur? *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 1 (28) , 1-12 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/23762/253280>

[12] Demirel, Ö. (2003). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem yayıncılık.

[13] Doğan, B. (2019). Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Meb Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Zorluklar (Esenyurt örneği). Çanakkale On

Sekiz Mart Üniversitesi,12 08,2021 tarihinde https://eacea.ec.europa.eu/nationalpolicies/eurydice/content/national-reforms-vocational-education-and-training-and-adult-learning-83_tr adresinden alındı.

[14] www.enbursa.com.(2020).Bursa'daki Suriye <https://enbursa.com/haber/sehre-sigan-ulke-bursa-daki-suriye-143819.html> adresinden alındı. Erişim Tarihi: 23/04/2021

[15] Esen, S. (2020). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu ve Yaşanan Sorunlar (Konya ili örneği). *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

[16] GİGM. (2017). 2016 Türkiye Göç Raporu. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. GİGM. (2020). *Geçici Koruma*. 02 22, 2021 tarihinde alındı

[17] *Göç İdaresi Genel Müdürlüğü*. (2016). 04 06, 2021 tarihinde Geçici Korumanın Unsurları: <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumanin-unsurlari> adresinden alındı

[18] Göçen, G. (2020). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (18), 23-48. doi:10.29000/rumelide.705499

[19] HBOGM. (2020). *Geçici Koruma altındaki Suriyelilere yaygın eğitim*. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_01/27110237_OCAK_2020inter_net_BulteniSunu.pdf adresinden alındı

[20] <https://www.avrupa.info.tr/>. (2020). 11 11, 2021 tarihinde PIKTES II: <https://www.avrupa.info.tr/tr/proje/suriyeli-cocuklarin-egitim-sistemine-entegrasyonunun-desteklenmesi-PIKTES-ii-10396> adresinden alındı

[21] İmamoğlu, H. V., ve Çalışkan, E. (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Devlet Okullarında İlkokul Eğitimine Dair Öğretmen Görüşleri: Sinop ili örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 529-546.

[22] Kaya, A., Weidinger, T., ve Elmas, F. Y. (2020). *Tarımsal ve Dağlık Bölgelerde Mekânsal Özellikler ve Uluslararası Göçmenlerin Dağılımı: Bursa ve Karacabey özelinde Türkiye*.

- [23] Kocabıyık, O. (2015). Olgubilim ve Gömülü Kuram: Bazı Özellikler Açısından Karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 6(1).55-66.
- [24] Kurt, S. L. (2016, Ocak-Haziran). Çocuk Haklarına İlişkin Temel Uluslararası Belgeler ve Türkiye Uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* (36), 99-127. doi:<https://doi.org/10.21560/spcd.28915>
- [25] Küçüksüleymanoğlu, R., ve Kurt, A. (2020). Suriyeli Öğrenciler İçin Görevlendirilen PICTES Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri: Bursa İli Örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (39), 24-45.
- [26] Küzeci, D. (2007). Yabancı Dil Öğretiminde Genel Becerilerin Kazandırılması. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Dergisi* (18), 13-27.
- [27] Memiş, M. R., ve Erdem, M. D. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler. *Turkish Studies*, 8(9), 297-318.
- [28] Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 321-343.
- [29] Öztürk, Ö. G. (2016). İspanya Göç Politikaları ve Göçmen Hayatlar: İspanya Modeli Türkiye İçin Model Olabilir mi? *Nüfusbilim Dergisi* (36), 103-135.
- [30] Özüröçün, F. (2015). Language Varieties: Pidgins and Creoles. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 114-123.
- [31] Penfield, W., ve Roberts, L. (1959). *Speech and Brain Mechanisms*. Newyork: Atheneum press.
- [32] PIKTES. (2021). *PIKTES Projesi*. 04 22, 2021 tarihinde <https://PIKTES.gov.tr/> adresinden alındı
- [33] *PIKTES II*. (2021). 12 08, 2021 tarihinde avrupa.info.tr: <https://www.avrupa.info.tr/tr/proje/suriyeli-cocuklarin-egitim-sistemine-entegrasyonunun-desteklenmesi-PIKTES-ii-10396>

- [34] Serin, S., ve Pashı, F. (2021). Zorunlu Eğitim Çağındaki Suriyeli Çocukların Eğitime Erişim Sorunları: Olgu Sunumu. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 79-101. doi:0000-0002-3397-6750 ; 0000-0001-7150-8264
- [35] Şahin, F. (2019). Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilere İlk Okuma Yazma Öğretimine İlişkin Öğretmen Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi. *Yayınlanmış yüksek lisans tezi*. İstanbul Aydın Üniversitesi İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Programı.
- [36] Şahin, F. (2020). Suriyeli ilkokul öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki hataların incelenmesi. *Aydın TÖMER* (1), 39-68.
- [37] Şahin, F., ve Boylu, E. (2020). Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilere İlk Okuma Yazma Öğretimine İlişkin Öğretmen Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 343-359. doi:10.7822/omuefd.80258.
- [38] Tiryaki, E. N., ve Oğraş, İ. (2020). Türkçe Dersinin Suriyeli Öğrencilere Öğretim Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(4), 1581-1601.
- [39] Tiryaki, E. N., ve Oğraş, İ. (2020). Türkçe Dersinin Suriyeli Öğrencilere Öğretim Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(4), 1581-1601
- [40] TTGPK. (2019). *Türkiye'de Uluslararası ve Geçici Koruma Altındaki Çocukların Eğitime Erişim ve Devamlılıklarına Yönelik bir Durum Analizi*. Analiz, Toplum Temelli Göç Programları Koordinatörlüğü.
- [41] (2017). *Türkiye göç raporu*. T.C İçişleri Bakanlığı Göç idaresi Genel Müdürlüğü. Ankara: Göç İdaresi.
- [42] Uzun, E. M., ve Bütün, E. (2015). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Göçmen Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitim Çalışmaları Dergisi* (8), 72-83.
- [43] Yaman, H., ve Tulumcu, F. M. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe

Öğrenenler için Dinleme Becerisi Öz Yeterlik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Turkish Studies*, 11(3), 2371-2386. doi:<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9327>

[44] Yamaner, M. B., Öktem, E. A., Kurtdarcan, B., ve Uzun, M. C. (2009). *12 Ağustos 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmeleri ve Ek Protokolleri*. Galatasaray Üniversitesi: Hukuk Fakültesi Yayınları. doi:ISBN 978 - 975 -8400 -31 - 7

[45] Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

PIKTES is a project coordinated by the Ministry of National Education in order to adapt the Syrian children who are under temporary protection in our country, to the Turkish education system . The financial budget of the project was provided by the EU with the grant method within the framework of the Financial Assistance Program for Refugees in Turkey, whose short name is FRIT. The project, which started on October 3, 2016, is currently continuing in 26 provinces. The project, which started its second (2nd) phase in December 2018, is still ongoing. (PIKTES, 2021). The FRIT financial assistance program, which enabled this Project to become operational, aimed to provide financial support to countries hosting immigrants. This declaration of support has become evident with the financial aid program called FRIT since March 2016. Within this framework, project contracts with a total budget of 3 billion euros were signed. The financial budget of the aforementioned program is progressing with the contributions of both the EU and member states (EU Commission, 2017). The aim of PIKTES is to provide Syrians the educational opportunities in our country and to contribute to the process by accelerating their social integration. As of now, only primary school 3rd grade students benefit from this project under the name of integration classes. In order to contribute to the school lessons in 5-6-7 and 8th grades, the Compensatory Education Program continues to be implemented.

In this study, an evaluation of the project of integration of Syrian children into the Turkish education system was made within the scope of language

teaching. This study was carried out with phenomenology research, which is one of the qualitative research designs. 38 Turkish teachers working within the scope of the project in schools in the districts of Yıldırım, Os-mangazi, Gürsu and Kestel, where the PIKTES project is implemented in Bursa province, participated in the research . In this study, data were collected using semi-structured interview forms created by the researcher. The opinions of the participants from the obtained data were analyzed by content analysis method.

According to the research findings, 29 of 38 Turkish instructors have been working in the PIKTES project, which has been active since 2016. In the “Seminar on the Education of Foreign Students or Findings on Receiving Training”, 35 of 38 instructors stated that they had received the aforemen-tioned training. In the “ Teacher ‘s Opinions on Issues that Support and Make Language Teaching in the PIKTES Project “, it is interesting that the majority of the participants mentioned the disadvantageous situations of the project that make it difficult. The participants who claim that it makes it difficult usually have problems such as unsuitable grade levels, alpha-bet differences, indifference of parents, view of the school administrati-on, lack of material, lack of communication between school, parents and students, learning Turkish is not deemed necessary by students, children being employed in jobs that generate income, and student behavior prob-lems. they mentioned. Those who touched on the supportive aspect of the project generally stated that Syrian children’s being in the same classroom environment with Turkish children within the scope of the project contri-buted positively to the integration and integration process. “Project When the Teachers’ Opinions on Which Language Skills are Most Difficult in Teaching”, we see that the instructors have the most difficulty in writing skills in Turkish basic language skills in teaching Turkish. Then, speaking, reading and listening skills come respectively. In their instructive views on the continuity of the project, almost all of the participants said, “Yes, it should continue.” They were in agreement.

This study is limited to the schools where the project is implemented in a big city like Bursa. It may differ with the PIKTES project implemented in areas with less urban density than Bursa, such as Kilis, Mardin, Şanlıurfa, Batman and Siirt. Studies have been carried out in many areas related to

the project, but the fact that no studies have been carried out on the aforementioned project in Bursa, the second city in the west where the Syrian population is densely populated after Istanbul, shows the importance of the study on the subject. In this study, which is about the evaluation of the PIKTES project implemented throughout Bursa within the scope of language teaching to foreigners, the following conclusions were reached based on the research findings:

When we look at the findings of the first sub-problem of the research, it is seen that 35 of the 38 participants had undergone any training on Teaching Turkish to Foreigners or participated in a certificate program before working in this project. In this situation, it has been concluded that teachers with high self-confidence and who are not foreign to the field make a positive contribution to the project and evaluate the process objectively.

The class levels that the project had previously created in high school and secondary school were not appropriate, but as of 2020, “harmonization classes” were created at the 3rd grade level of primary school as part of the project, and the majority of the teachers stated that they found the class levels created in this context appropriate. Integration classes consist of 3rd grade students of primary school age. It has been supported by various scientific researches that this age group comprehends the language more quickly and integrates into the environment more quickly in language teaching.

Considering the participant’s views on the issues that support and complicate language teaching within the scope of the project, it is interesting that the majority of the participants mentioned the disadvantageous situations of the project that made it difficult. Especially in the integration classes, the level of students not being at the same level, material deficiencies in some schools, the physical environment of the classes, parental indifference, differences of alphabet, within the scope of language teaching and problematic student behaviors are the main problems that were mentioned. In the common opinion of the participants, who mentioned the advantageous and positive aspect of the project, they stated that Syrian children being in the same school environment with Turkish children within the scope of the project contributed positively to the integration and integrati-

on process. We can say that these problems in the project made language teaching difficult and a common conclusion could not be reached in the project outputs. Since the project provides the necessary financial means in this respect, we encounter the necessity of taking a step towards solving the problems through the administrators in the schools where the project is implemented and the coordinators in the provinces and districts. However, in general, It should not be overlooked that the project supports language teaching and accelerates the integration process in this regard: In a study conducted in Fatih district of Istanbul, where Syrians are densely populated, the fact that Syrian students do not know Turkish enough to continue their daily lives, cannot communicate with teachers and peers at school, cannot adapt to school culture, It has been concluded that it brings with it many problems such as failure, lack of desire to come to school, increasing absenteeism and leaving school after these processes (Şahin et al. Sener, 2019).

Finally, he expressed positive opinions about the continuation of the project. Improving the personal rights of the participants is important in terms of getting more efficiency from the project. offers. Regarding the evaluation of the project, the participants, who generally referred to their personal rights, expressed their opinions about the need to be given the necessary value by the school administrations where they work. We should also know that we should not overlook the fact that teachers whose personal rights are improved and who feel valued by the administration will be more productive with immigrant families in their classrooms and children with adjustment problems with a happy picture.